

хотів розписати замок Збірог, що знаходиться між Пльзенем і Прагою. На цю роботу Муха витратив вісімнадцять років. Протягом цього часу художник створював двадцять монументальних полотен, що зображували переломні моменти в історії слов'янських народів, починаючи з давніх часів і закінчуючи ХІХ століттям.

В 1918 році на карті світу з'явилася нова країна – незалежна Чехословаччина. Звісно, такий талановитий художник як Альфонс Муха не міг залишитись осторонь. Саме йому належать зразки перших банкнот і поштових марок молодій державі. Створив він і один з численних варіантів чехословацького герба, працював над оформленням урядових бланків і поштових конвертів [4, 38].

В 1920 році разом зі скульптором Войтеком Сушардою Альфонс Муха працював над інтер'єрами пражського собору Святого Віта – декорував нові вікна в північній частині нефу. В 1928 році Альфонс Муха подарував Празі полотна з серії «Слов'янський епос». Після війни картини перевезли до замку міста Моравський Крумлов, де їх можна побачити і зараз [2, 69].

В роки Другої Світової війни Альфонс Муха був зарахований до ворогів Третього рейху, незважаючи на великий вклад в німецьку культуру. Після окупації Праги в березні 1939 року Муху декілька разів заарештовували. Нескінченний страх згубно впливав на здоров'я вже немолодого художника. Врешті-решт він захворів пневмонією і скоро помер. Похоронили великого майстра на Вишеградському кладовищі.

Пражани досі з ніжністю згадують про свого великого співвітчизника і повагою ставляться до його спадщини. В музеях міста завжди можна знайти безліч картин Альфонса Мухи. Втім, всі музеї світу бажать бачити його роботи в своїх колекціях [3, 66].

Список використаних джерел та літератури

1. Моисеева Н. А. Великие художники мира. Альфонс Муха / Н. А. Моисеева – М.: Рипол Классик, 2014. – 42.
2. Ульмер Р. Альфонс Муха 1860-1939: Мастер ар нуво / Р. Ульмер – Кёльн-Москва: Taschen / Арт-Родник, 2002. - 97 с.
3. Тумакова И. Альфонс Муха / Ирина Тумакова, Мария Филиппова – Москва: МАГМА, 2005. – 80.
4. Астахов А. Ю. Альфонс Муха. Шедевры модерна / А. Ю. Астахов – М. : Белый город, 2019. – 64.
5. Виноградова Е.К. Альфонс Муха и чешский плакат / Е. К. Виноградова // Графика и проблемы чешского искусства. – М.: Наука, 1975. – С. 179.

Науковий керівник: к. і. н., доцент Захарченко М. В.

Скитиба І. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ФАКТОРИ, ЯКІ ОБУМОВИЛИ СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Актуальність теми. Європейський Союз є унікальним явищем у системі сучасних міжнародних відносин, оскільки народи і держави, які входять до його складу, знайшли найефективніші шляхи та механізми гармонійного поєднання національних, міждержавних та спільних інтересів в усіх сферах суспільного життя. Вагоме місце в історії розвитку європейської інтеграції займають значні демократичні проекти про заснування об'єднання Європи, які починають з'являтися у ХІХ ст., однак почали впроваджуватися здебільшого у ХХ ст. Саме демократичні ініціативи європейських громадських рухів у період з 1924 р. по 1950 р. сприяли впровадженню у свідомість європейців думки про створення на добровільних засадах єдиного Європу.

Мета статті: дослідити передумови створення потужного регіонального об'єднання – Європейського Союзу.

Огляд використаної літератури. Дана тема досить ґрунтовно досліджена в праці Яковюк І. В. «Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу», де розглянуто історію виникнення та розвитку інтеграційних процесів в Європі. Також дана тема всебічно досліджена в праці «Міжнародні відносини та зовнішня політика України», де

подано детальну інформацію про передумови створення ЄС та безпосередньо про інтеграційні об'єднання в Європі після Другої світової війни.

Виклад матеріалу. Наслідком вагомих політичних та соціально-економічних змін став досить стрімкий розвиток інтеграційних процесів у Європі в другій половині ХХ ст. Європейське Співтовариство (в умовах біполярності світу) було задумане як об'єднання більш-менш подібних національних держав, які мали утворити нове в політичному та економічному плані потужне утворення, яке могло б виступати рівноправним партнером у відносинах із США та СРСР [1, 82].

Варто наголосити на тому, що значне погіршення соціально-економічного становища внаслідок війни зумовило активізацію комуністичних рухів в Італії, Франції, Греції, що, в свою чергу, вирішив використати у власних інтересах СРСР: зокрема це виявилось у наданні значної допомоги комуністичним партіям регіону. У колоніальних володіннях розпочався національно-визвольний рух. Політичне та економічне значення країн Західної Європи помітно зменшилося. Як вже зазначалося, через кілька років після закінчення Другої світової війни Європу було розділено на два ворогуючих табори, що спричинило втягнення у блокове протистояння двох наддержав – США та СРСР. Внаслідок цього лідери західноєвропейських країн вирішили, що запобігти занепаду європейської цивілізації та повернути Європі роль одного з політичних та економічних центрів сучасного світу можливо лише завдяки об'єднанню [2, 134].

Витоками створення ЄС були Європейські Співтовариства, які створені ще в 1950-х рр. Серед причин, які зумовили виникнення європейської інтеграції варто зазначити такі:

– необхідність протидії повному домінуванню США у світовому господарстві. У 1948 р. США виробляли понад 60% сукупної продукції промислово розвинутих країн, на частку США припадало близько половини усіх довгострокових зарубіжних капіталовкладень і майже 80% усіх золотих запасів демократичних країн світу. Крім того, створена після війни система міжнародних валютних та інших економічних відносин, а також мережа міжнародних економічних організацій – МВФ (Міжнародний валютний фонд), МБРР (Міжнародний банк реконструкції та розвитку), ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) – були побудовані таким чином, щоб зміцнити економічне становище і вплив США, які домінували й у політичних союзах: від НАТО до АНЗЮС. Жодна країна Західної Європи поодиноці не могла бути для США рівноправним партнером, для цього потрібен був міцний і довгостроковий Економічний союз, єдиний господарський простір, який міг би зіставитися з національним господарством США;

– потреба взаємного порозуміння між країнами, зокрема між Францією та Німеччиною. Після багатьох років націоналістичних урядів у Європі прийшов час на нову якість у європейській політиці – час на спільне функціонування та співіснування усіх народів Європи;

– потреба миру та безпеки. Нова Європа та країни Європи повинні були гарантувати, що більше ніколи не повториться жорстокість обох світових воєн. Спільне прийняття рішень мало стати перешкодою для появи нових конфліктів, а тісна політична та економічна співпраця мали стати успішним бар'єром перед комунізмом, який набирив усе більших обертів, а також перед економічною експансією США в Європі;

– сподівання на економічний розвиток та добробут. Співпраця в межах об'єднаної Європи мала дати їй мешканцям економічну стабільність та успіх. Утворення спільного ринку мало оптимізувати економічну діяльність та розвиток торгівлі в межах цілого континенту;

– утримання економічного та політичного значення на міжнародній арені. Європейці добре розуміли, що обидві світові війни значно ослабили позиції європейських країн у світі. Лише тісна співпраця у цих сферах допомогла б повернути їм владу [3, 94-95].

Таким чином, потужного імпульсу ідея європейської інтеграції набула у повоєнний період: спочатку на ґрунті об'єднання проти фашизму, згодом – під час розробки планів майбутньої перебудови Європи. Безперечно, до кінця 1940-х рр. стало зрозумілим, що інтеграція в Європі можлива у разі поєднання міжнародно-правових інструментів співробітництва, запропонованих у Статуті ООН, і державно-правових начал [4, 84].

Отже, Європейський Союз – це унікальне об'єднання демократичних держав Європи. Воно відіграє важливу роль у співпраці європейських країн, консолідуючи спільні зусилля для демократичного розвитку кожної країни. Після Другої світової війни видатні діячі європейських країн розпочали масштабну інтеграційну діяльність з метою збереження миру, утвердження демократичних цінностей. ЄС займає авторитетну позицію на міжнародній арені, тому основним зовнішньополітичним пріоритетом нашої України є курс на європейську інтеграцію.

Список використаних джерел та літератури

1. Яковюк І. В. Історичні передумови і основні етапи європейської інтеграції / І. В. Яковюк // Вісн. Акад. прав. наук України. – №4. – 2003. – С. 82.
2. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. – С. 134.
3. Палагнюк Ю. В. Європейський Союз: історія формування, проблеми та перспективи розвитку на сучасному етапі [Електронний ресурс] : Заснування і етапи становлення європейського співтовариства. Режим доступу : <https://eugov.chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/Заснування-і-етапи-становлення-Європейського-Співтовариства.pdf>
4. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / за заг. ред. І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. «Право України» ; Х. : Право, 2013. – С. 84.

Науковий керівник: д.і.н., професор Чабан А. Ю.

Сопілко О. С.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПЛАН МАРШАЛЛА І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Однією з основ сучасного міжнародного життя є економічна дипломатія, яка представляє собою «сплав політики і економіки» і в значній мірі визначає динаміку міжнародних відносин. В 1948 р. був затверджений «план Маршалла», що передбачав економічну допомогу 16 країнам Європи в період з 1948–1950 роки. Інтерес викликають політичні, ідеологічні, соціально – економічні цілі, які були взяті за основу для вирішення економічних проблем і результати цього економічного проекту. Вивчення різних аспектів відбудови післявоєнної Європи як шлях до наступної інтеграції і створення перших об'єднань Євросоюзу представляється своєчасним. Метою статті є визначення змісту та результатів «плану Маршалла» у процесі розбудови післявоєнної Європи.

«План Маршалла» і його значення для країн Західної Європи відображені в загальноісторичній літературі європейських, американських і російських дослідників – Енніо Ді Нольфо, Г. Кіссінджера, М. Наринського, Г. Тахненка, В. Зубока, К. Плешакова, Г. Арбатова та ін. Майже всі російські дослідники дотримуються теї точки зору, що реалізація «плану Маршалла» і відмова від участі в ньому під радянським тиском країн Східної Європи стали вирішальним фактором розколу Європи.

Українська історична наука в останнє десятиліття збагатилась з означеної теми дослідженнями О. Пошедіна [1], Л. Кістерського [2], Л. Чернявського [3], О. Шарова [4], О. Овчаренка [5], в тому числі україномовним виданням документів і матеріалів по загальній темі «холодна війна» [6] та ін. Однак, попри всі досягнення, ніша, що безпосередньо пов'язана з вивченням діяльності Джорджа Маршалла та «Програми відновлення Європи» в українській історіографії залишається майже незаповненою.

5 червня 1947 р. в Гарвардському університеті держсекретар США Джордж Маршалл виголосив промову, в якій виклав програму допомоги у відновленні зруйнованої війною Європи. Програма отримала назву «план Маршалла». Автор плану зазначав: «Наша політика спрямована не проти держав, чи доктрин, а проти бідності та голоду, відчаю та хаосу. Цілю є відродження світової економіки, щоб створити політичні і соціальні умови» [6, 130].